

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 352
שבט תשפ"ג

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

שליט"א. במסגרת הכולל למדו האברכים את כל המשנ"ב הלכות תחומין, וכעת עושים חזרה מהירה על כל ההלכות. יחד עם החזרה ביקש ראה"כ להרחיב את ידיעותיהם, ולהוריד את ההלכות לעולם המעשה, איך מודדים בזמנינו את התחום, ואיך עושים ריבוע לעיר, וכן לבאר מה הנפק"מ בכל עשרות הסעיפים שמדברים על שור של פטם, או אשה ששאלה חלוק בשבת מחברתה, שלכאורה אינו שייך במציאות של זמנינו.

הבחור שלבש את החולצה של אחיו נאסר לצאת מהעירוב

בשיעורים הבאנו הרבה דוגמאות שמתרגמות את ההלכות האלו למציאות שלנו. נביא כאן דוגמא אחת שלא חושבים עליה, משפחה שיש לה כמה בחורים בישיבות, והבחורים משיבה גדולה נמצאים בישיבה מחוץ לעיר, מצוי בזמנינו ששולחים כל שבוע את החולצות המשומשות הביתה שאמא תכבס אותם, ומקבלים אותם בחזרה לאחר הכיבוס. ביתניים לאח הצעיר יותר התלכלכו החולצות של שבת, ואמא הציעה לו שיקח ביתניים מהחולצות שהיא כיבסה לאח הגדול, והנה כיון שהחולצה היתה מיועדת לאח הגדול ולא היה עומד לכך שהיא תשמש לאח אחר [לפי ההנהגה הסבירה באותו בית], א"כ דין התחום שלהם הוא כרגלי הבן, [ואע"פ שהבעלות הממונית יתכן שהיא של האב ואכמ"ל, מ"מ התחום הוא לפי מי שהחפץ עומד לשימוש, כמבואר בשו"ע סי' ס"ח במיוחדים לאחד מהאחים], ומה שעכשיו הוא משתמש בחולצה זה מחמת מצב שהתחדש באמצע שבת, א"כ הרי זה כמו אדם ששאל חלוק באמצע שבת (שו"ע שם סעיף י"א), ולכן יש לו דין חפץ שנמצא מחוץ לתחום שאסור לטלטלו מחוץ לד' אמות. אמנם בתוך הבית או בשכונה שיש בה עירוב טוב, אין איסור להעביר את החולצה אפילו יותר מד' אמות, כי זה כמו חפץ שהוציאוהו בשבת ונתנהו בתוך דיר וסרה, שמוותר לטלטלו בתוך כל הדיר, דהיינו בתוך כל הרשות היחיד (משנ"ב ס"ח ת"א). אבל נפק"מ כשהולך מחוץ לגבול העירוב ולא לוקח איתו חפצים, מ"מ על החולצה יש איסור הוצאה מחוץ לתחום, מחוץ לד' אמות והרשות היחיד שהם נמצאים, ולכן אם הבחור יוצא למקום מחוץ לגבולות העירוב, או שהעירוב באותו מקום אינו בכשרות טובה, אסור לו לצאת מהבית עם החולצה, שאע"פ שלגבי טלטול אינו נחשב לטלטול כשלושב את החולצה דרך מלבוש, מ"מ לגבי תחומין רואים במשנה ובשו"ע שם שיש איסור גם כשמוליך בדרך מלבוש, ואפילו במים המעורבים בעיסה יש איסור להוציאם מחוץ לתחום בעליהם [כמבואר בגמ' מסכת ביצה]. האברכים נדהמו מהרעיון, איך כל ההלכות העתיקות של אשה ששואלת חלוק וכדומה, נוגעות למעשה בזמנינו באופנים דומים.

שיעורים בדינים המעשיים בתחומין

שליט"א. במסגרת הכולל למדו האברכים את כל המשנ"ב הלכות תחומין, וכעת עושים חזרה מהירה על כל ההלכות. יחד עם החזרה ביקש ראה"כ להרחיב את ידיעותיהם, ולהוריד את ההלכות לעולם המעשה, איך מודדים בזמנינו את התחום, ואיך עושים ריבוע לעיר, וכן לבאר מה הנפק"מ בכל עשרות הסעיפים שמדברים על שור של פטם, או אשה ששאלה חלוק בשבת מחברתה, שלכאורה אינו שייך במציאות של זמנינו.

פתיחת מחזור השיעורים בעיר טבריה

בשבוע זה זכינו בס"ד לפתוח את מסגרת השיעורים המיוחדים בידעת הלכות עירובין למעשה, בעיר הקודש טבריה, בשכונה החרדית החדשה נוף כנרת פוריה, בהשתתפות עשרות אברכים מתושבי השכונה ומתושבי שכונת קרית שמואל, שמבקשים לדעת את הנושא הנכסף והמבוקש, שמצד אחד כל כך הרבה משתמשים בו, כל שבת בכל משפחה יש את הצורך לטלטל חפצים, ללכת להורים עם הילדים הקטנים, לצאת לגינה עם התינוקות, להביא מבית הכנסת עלון, וגם סתם לצאת ולנעול עם המפתח, ועוד עשרות דברים שאדם לא שם לב כמה הוא נזקק לעירוב ביום השבת, אבל מצד שני הנושא של העירוב אינו מוכר להרבה אנשים, לא יודעים שיש בו דרגות שונות, לא יודעים שיש מקומות שאין עירוב, ואם כבר מנסים לסדר עירוב לחצר לבד, לא יודעים איך לעשות אותו נכון.

הגרי"א ברסלויער שליט"א, דורשי"ה - הערב עירובין

עקב הצורך הגדול לתת לציבור את הידע הנכון, עם הבנת הפרקטיקה איך לעשות ומה לא לעשות, הקים מוקד העירוב מסגרת שיעורים מסודרת, שמתחילה מהבסיס ומיסודות הדינים, ועד ההלכות המורכבות בדיני עומד מרובה על הפרוץ ובדיני שכירות רשות עם פרטי פרטים, מסודרים בצורה השווה לכל נפש.

בשנים האחרונות התקיימו השיעורים בכמה ערים במרכז הארץ, בבני ברק, בירושלים, מודיעין עילית, ואף בערי הדרום, באופקים, נתיבות, ובקרית גת. אבל באזור הצפון עדיין לא התקיימו שיעורים אלו ללמוד את העירובין היטב. לפני חודש סיימו בכולל של הגאון רבי אשר ברסלויער שליט"א ללמוד את מסכת עירובין, והגענו למסור שיעורים לרגל הסיום. באחד מימי החנוכה מסרנו שיעורים במשך כמה שעות, בבירור הנושאים ההלכתיים למעשה, ומתוך כך התעוררו האברכים לבקש להביא לטבריה גם את כל מסגרת השיעורים. למרות שהדבר זורש מאמץ להגיע בקביעות, יחד עם כל שאר התפקידים העומדים לפנינו, ראינו שיש בזה תועלת להביא את הידיעות המעשיות לעוד אזור חשוב ומיוחד, ובס"ד בשבוע זה נפתח המחזור החדש, בתפילה שנוכח ללמד את כל הפרטים כהלכה, ושהלימוד יביא תועלת גדולה לכל האזור, גם בידיעת ההלכה ובקיום ההלכה כראוי, וגם בחיזוק העירובים שיתקנו כהלכה ויוסיפו להזדרז, ולהקפיד על כשרותם.

רבני הקהילות השתתפו במעמד פתיחת השיעורים

במעמד הפתיחה השתתפו רבני קהילות בעיר, הגאון רבי אשר ברסלויער שליט"א, הגאון רבי שמואל ביטון שליט"א, והגאון רבי שמואל לובין שליט"א. דברי הרבנים נשאו דברים לחיזוק הענין וחשיבות לימוד העירובין במסגרת זו. דברי הרבנים יובאו בעז"ה בגליון הבא.

במעמד זה עמדנו על החשיבות של העירוב בחיי המשפחה, גם כשנמצאים בתוך העיר, שיש הבדל בין העירוב בשכונה לעירוב בשאר העיר, וצריך להיות עירני לגבולות של העירוב המהודר. ועוד יותר כשיוצאים למקום אחר שבהרבה מקרים הוא בדרגה פחותה ממה שאנו רגילים לסמוך בשכונה, ולפעמים אף במצב פסול רח"ל. לכן ידיעות ההלכות חשובה לכל אחד ואחד, גם עבור מי שחושב שהוא לעולם לא יהיה אחראי על עירוב, כי ע"י ידיעת ההלכות בצורה מעשית, שמבחינים בעירובים אם הם עשויים כהלכה או לא, מגיעים בעז"ה לקיים אותם יותר טוב, מתוך הבנה ושמחה של מצוה.

שיעורים בדיני התחומין בכולל בתל אביב

בתקופה זו מתקיימת עוד סידרה של שיעורים בהלכות התחומין בזמנינו, במסגרת כולל בעיר תל אביב, בראשות ראש הכולל הגאון רבי משה רוט

האברכים ביקשו לברר האם נכון שהעירוב של העיר מהודר

במסגרת בדיקת עירובים נסענו אל אחת הערים בדרום, על פי בקשת הקהילה, על מנת לסייע לאחראים על העירובים לדעת כיצד לשפר את העירוב, ולשים לב לדברים שלא הבחינו בהם שהשתנו, או נעשו מראש בצורה לא נכונה, עד כדי חשש פסול.

סיור בעירוב עם האברכים, עמוד עם גל אבנים

יצאנו לשטח עם קבוצת אברכים, שביקשו לטעום מידיעות העירובין למעשה, ובפרט לדעת מהי רמת הכשרות בעיר שהם גרים בה. הם יכולים להבין שזה לא ברמת העירוב המהודר של העיר מודיעין עילית וכדומה, אבל מסתמא זה ברמה סבירה ומספיקה כדי לסמוך לתת לבני המשפחה לטלטל בעיר. לפני ארבע שנים

ביקורנו בעיר זו, ובעקבות הביקור והדברים שהתגלו, עשו תיקון גדול בעיר, והוסיפו יותר מהמשימים עמודים חדשים, וכן שינו את ההיקף שהיה בנוי על חוטי השמל בצורה בעייתית מאוד, ועברו להשתמש בגדר ארוכה ובעמודי עירוב. למרות התיקון הגדול, מוקד העירוב אמר להם שעדיין אינו עירוב ברמה גבוהה, ועדיין אינו מתיר לסמוך לכתחילה, אף כלפי בני המשפחה. כמובן שאנו יודעים שיש הרבה משפחות שסומכות עליו, אבל במוקד העירוב לא נמנעים מלומר את האמת, שרמת הכשרות אינה מספקת לטלטל לכתחילה.

מידע הלכתי מדויק לפי רמת הכשרות

דבר זה מאפיין את הפעילות שמוקד העירוב עושה ברחבי הארץ, יש מקומות שאנו מאיצים בציבור לעלות את הרמה ולהשקיע בכל פרטי הידורים שבעירובים השכונתיים, ולא לעשות באופנים שיש בהם מחלוקות או אילתורים שיכולים להיפסל, אלא להשקיע בעזרת הציבור בהתקנה טובה וחזקה ומהודרת. ויחד עם זאת אנו דואגים גם לעירובים בערים ובישובים, להציל אלפי יהודים בישוים שאין להם סיכוי לרמת כשרות מהודרת, מ"מ שלא יהיו עם עירוב פסול ממש, אלא עירוב שיעמוד ברמת כשרות לשיטות המקילות, גם בזה טורחים להדריך ולתקן, כפי שראינו לגדולי הדורות שנהנינו לעשותם בדוחק. אבל בשונה מכשרויות שמאשרות לעשות במקום הדחק ואחר כך אומרים לציבור שהכשרות למהדרין, במוקד העירוב ניתן לקבל מידע על רמת הכשרות, מה מהודר ומה רק בשעת הדחק, ומה נעשה רק באופן חד פעמי ואין לו פיקוח מוסמך, שזה נעשה רק להציל כמה שאפשר ולא עם נתינת כשרות לעתיד. משום כך יש צורך לברר בנוגע לכל מקום בפני עצמו, להבין ולדעת מה נכון לעשות כדי לשמור שבת כהלכה. גם כאן האברכים ידעו שהעירוב אינו מהודר, על פי המידע שקיבלו. אבל בשנה האחרונה הגיעה קבוצה חסידית לגור בעיר, והחלו להפיץ שמועות שהעירוב בעיר למהדרין ואפשר לטלטל לכתחילה. האברכים הסתפקו מה האמת, וביקשו לצאת יחד לסיור.

עמוד שנתמך באבנים נחשב מתחיל על מדרגה

בתחילת הסיור ראינו את הקטע של הגדר שמשמשת את העירוב החדש, ובכניסות לעיר היו צורות הפתח. אחד מהעמודים היה קצת עקום, ויחד עם האברכים עם הכלים של מוקד העירוב הידקנו את העמוד לגדר ויישרנו אותו. בכך הם למדו ג"כ כיצד לתקן דברים.

לאחר שהמשכנו עוד כמה מאות מטרים, הגענו לעמוד שהיה תקוע בצורה מאולתרת, כיון שלא היה עמוק באדמה, הניחו מסביבו גל אבנים שיחזיק אותו. וכאן התעוררה שאלה הלכתית, שהעמוד גבוה מהקרקה יותר מג' טפחים, וביאור הענין הוא, כיון שהאבנים עומדות בקביעות הרי הם כקרקה, ויוצא שהחלק התחתון של העמוד המכוסה באבנים נחשב טמון בקרקה, והעמוד כביכול מתחיל רק מעל פני האבנים, והמקום הזה גבוה מהקרקה יותר מג' טפחים. במקרה כזה כתב החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) שהעמוד נפסל מדין מחיצה תלויה, ואע"פ שאין גדיים בוקעים תחתיה, צריך שהעמוד יתחיל מהקרקה, או תוך ג' טפחים לקרקה.

עמוד על מדרגה שיש עליה שטח ד' טפחים

אמנם באופן שיש על המדרגה שטח ישר ברוחב ד' טפחים, אין בעיה שהעמוד על המדרגה, כי המדרגה היא ג"כ קרקה שיעור רשות, והעמוד אינו גבוה מהקרקה, אבל באופן שאין ברוחב המדרגה ד' טפחים, הרי בהכרח שקרקה הרשות היא למטה, וממילא יוצא שהעמוד גבוה מהקרקה. במקרה זה היה הבדל בין שני הצדדים של העמוד, בחוט שמגיע משמאל, היה לפני העמוד רוחב ד', אבל תחת החוט היוצא לימין לא היה רוחב ד' טפחים.

גם כאן עשינו מיד תיקון יחד עם האברכים, והוספנו עוד אבנים להרחיב את המדרגה, שיהיה בה שיעור קרקה. [אמנם דעת השו"ת האלף לך שלמה להגר"ש קלוגר זצ"ל שגם כשיש מדרגה רחבה ד', אין להכשיר את העמוד, כי ביחס לקרקה הפתח הוא תלוי. וסובר שמודדים לפי שטח הפתח ולא רק לפי שיעור רשות. וכן דעת הגר"מ רוזנר שליט"א להחמיר. אבל בחזו"א מבואר להתיר, וכן מתירים בהרבה מקומות].

עמודים עם ברזלים מהצד החיצוני של העמוד

עוד הגענו לשורה של שמונה עמודים שבכולם היתה צורת ראש העמוד בצורה שאינה תקינה. במקום לעשות צורת וי, הם הלחימו שני ברזלים ישרים מהצד החיצוני. במצב כזה הבעיה היא כיון שהחוט נמשך תמיד קצה המרווח שבין הברזלים, [כי הוא רק מונח ביניהם ונעצר בברזלים היוצאים למעלה שמעכבים אותן]. וכאשר הברזל נמצא מחוץ לעמוד הרי החוט בורח עד הצד של העמוד עצמו. אמנם אם הברזל צמוד ממש

לעמוד, יוצא שהחוט יהיה מעט על העמוד, אבל מספיק שיהיה הבדל של מילימטר אחד רווח שהוא מקום ההלחמה, יוצא שהחוט שעביו מילימטר או שניים, כבר לא מעל העמוד.

בחלק מהעמודים ראינו שהאחראי חשש והוסיף לחיים, אבל כיון שבנוסף לבעיה זו העמודים היו דקים, הם התעקמו באופן שהלחי לא היה כלל תחת החוט. בדקנו כל עמוד ועמוד, והתוצאה שלא רואים מקום פסול, אבל בהחלט זה יכול לקרות כשהחוט יימשך לכיוון אחר של העמוד. שאלו האברכים מה הפתרון לבעיה זו. אמרנו להם להחליף לעמודים תקינים.

לחיים צמודות לעמוד רק אין תחת החוט

עמוד עקום עם הבית ועובר את רוחב החבית

בעמוד אחר היתה בעיה אחרת, שהעמוד היה בתוך חבית, אבל הוא עמד עקום מאוד, בצורה שראשו עובר את רוחב החבית, והנה יש מקרים שהחבית מועילה לשמש כמו עמוד מדין לחי, ואז גם אם בעמוד יש בעיה, החבית משמשת במקומו. אבל זה זוקא כשהחוט מכוון מעל החבית, משא"כ כשהעמוד נוטה יותר מרוחב החבית, אין החבית יכולה לשמש ללחי, ושוב הרי זה עמוד עקום.

אבל כאן הוספנו להסביר לאברכים, שיש יותר בעיה בעמוד עקום עם חבית, כי בזה יש שינוי צורה בעמוד מחמת החבית, ובשלמא כשהזופן של החבית היא הלחי, אז לא מתחשבים בעמוד כלל, אבל כאן שאני חייב לסמוך על העמוד כדי להחשיב את החוט על גביו, מ"מ אי אפשר להתעלם מהחבית שהיא משנה את צורת העמוד לצורה שאינה ראויה לפתח. [וכמובן שכל זה ביחס לרמה עירונית נמוכה, אבל לגבי עירוב מהודר שמקפידים שהעמוד יהיה ישר גם כשאין חבית, ק"ו שבמצב כזה אין להכשירו כלל].

עמוד עקום שעובי את החבית

עמודים שהחוט קשור לראשם ואינו מעליהם

לאחר שעברנו את רוב העיר, והגענו כמעט למסקנה מסוימת, שיש עירוב ברמה נמוכה, הופתענו לגלות שינוי חמור בשלושה עמודים. עמוד אחד שעמד ליד אזור בניה, עמד עקום מאוד, וניכר היה שהוא נעקר ממקומו ושתלו אותו בתוך ערימת חול ואבנים.

בתחילה התחלנו לדון האם עמוד עקום ברמה כזו פוסל, או שמא כשר בדיעבד. אבל פתאום העיר הרב של השכונה שהתבונן בראש העמוד, והבחין שהחוט אינו מעליו כלל. כולם הביטו בראש העמוד, ונדמהו להבין שאין לעיר עירוב. כיון שהעמוד היה נוטה הרבה, והחוט היה חוט ברזל שאינו מונח צמוד לראש העמוד אלא מסתובב על קצה הוי, הוא יצא מקצה הוי ולא מעל העמוד. האברכים שאלו אולי בדיעבד זה כשר. אמר להם הרב זה גם לא בדיעבד.

בשני העמודים הבאים היה כבר שינוי בצורת הראש, שעשו לו וי, אבל הלחימו אותו מהצד החיצוני של העמוד. זה מפליא לראות, שעושים בידיים מלכתחילה עמוד עירוב בצורה פסולה. איך יתכן שאדם כבר יודע לעשות צורת וי ועושה אותה מהצד. הדברים האלו נעשים בגלל שנותנים את העבודה לבעלי מלאכה שאינם מיוחדים למלאכת העירוב, וממילא יוצאות טעויות כל כך פשוטות, שפוסלות את העירוב לגמרי.

בסוף הסיור הם ביקשו שנערוך מכתב לרב העיר, על הצורך הדחוף לתקן את העירוב מיד לפני שבת הקרובה, ואף אם לא יעשו את כל הדברים אך לפחות יתקנו את הדברים הפוסלים ממש. ועכ"פ הם הבינו על מה הפיצו שמועות של עירוב מהודר... בתפילה שנזכה שיעשו את העירוב כהלכה, וגם הציבור ידע להיזהר מטעויות ומשמועות, ולא יכשל ח"ו בחילול שבת.

החוט הימני בראש הברזל לא מעל העמוד

צורת וי ומחירי טבחון והחוט הימני בצד

הזדמנות להיות שותף בזיכוי הרבים
 בהקמת העירוב השיכונתי בצפת
 צלצל עכשיו וזכה לעצמך - 0548483320
 או בנדרים פלוס, חקופת "מוקד העירוב"

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM